

Running head: PLEZIERIG LEREN VAN EN MET ELKAAR IN HOUTEN

Plezierig Leren van en met Elkaar in Houten

Een onderzoek naar motieven voor een vrijwillige bijdrage aan de PCS in
Gemeente Houten

Universiteit Utrecht, bachelorthesis Pedagogische Wetenschappen

Studenten: P.C. van der Boom (5625246), J. Koelmans (4233972), E.G.S. van Krugten
(5624215), & L.C.M. van de Mortel (5624142)

Begeleider: Bob Horjus

Inleverdatum: 18-6-2015

Abstract

In deze studie is onderzocht wat bevorderende en belemmerende factoren zijn voor burgers in de Gemeente Houten om een vrijwillige bijdrage te leveren aan de Pedagogische Civil Society [PCS]. Dit is onderzocht aan de hand van een kwantitatieve vragenlijst met kwalitatieve onderdelen, welke is afgenomen bij 124 burgers uit de Gemeente Houten. Uit de vragenlijst komt het meest naar voren dat het belangrijk is dat burgers kunnen leren van het leveren van een vrijwillige bijdrage en dat zij hierin plezier ervaren. Daarnaast is er een significant verband gevonden tussen het hebben van kinderen en het leveren van een vrijwillige bijdrage. Vervolgens worden er verschillende aanbevelingen gedaan voor de gemeente, zoals meer bekendheid geven aan de PCS in Houten, het creëren van ontmoetingsplekken, het opstarten van een website waarop mensen hulp kunnen aanbieden en vragen, het aantrekkelijk maken voor de burgers om een bijdrage te leveren en als laatste dat de gemeente aansluit bij wat de burger wil leren, door mogelijkheden te bieden om zich vrijwillig in te zetten.

Keywords: pedagogische civil society, motieven, vrijwilligerswerk, gemeente Houten.

Inleiding

De vraag naar professionele hulp voor jongeren in Nederland is de laatste decennia sterk gegroeid: er zijn lange wachtlijsten bij jeugdzorg, er worden steeds meer jongeren doorverwezen naar de GGZ en steeds meer jongeren krijgen een jeugdbeschermingsmaatregel (Hermanns, 2009; Hillhorst & Zonneveld, 2013). Een verklaring voor de groeiende vraag naar professionele hulp kan zijn dat er voor relatief lichte opvoedingsproblematiek aangeklopt wordt bij instellingen, in plaats van dat overlegd wordt met vrienden, kennissen of familie (De Winter, 2011). Hierop aansluitend stelt De Winter dat het opvoeden van kinderen een gedeelde verantwoordelijkheid van burgers is en niet alleen een taak van de ouders, dit wordt ook wel de Pedagogische Civil Society [PCS] genoemd. Kesselring, De Winter, Horjus en Van Yperen (2013) hebben met het programma 'Allemaal Opvoeders' in elf gemeenten in Nederland onderzoek gedaan naar de rol van Centra voor Jeugd en Gezin [CJG] bij het versterken van de gedeelde verantwoordelijkheden voor het opvoeden van kinderen. Gemeente Houten is één van de gemeenten die deelgenomen heeft aan dit programma, waarmee zij de onderlinge ondersteuning van burgers wilden stimuleren (Kesselring, De Winter, Horjus, & Van Yperen, 2013).

Uit informatie van het CJG in Houten blijkt dat de gemeente Houten graag de PCS wilde stimuleren en versterken, maar dat het niet of nauwelijks wordt opgepakt door burgers en professionals. Vandaar dat de doelstelling van dit onderzoek is om een advies te formuleren voor de gemeente Houten en professionele instellingen, zoals Van Houten & Co en het CJG, waarmee ze bestaande initiatieven van de PCS verder vorm kunnen geven en ze burgers kunnen motiveren om hier een bijdrage aan te leveren.

In deze studie is onderzocht wat belemmerende en bevorderende factoren zijn voor burgers in de gemeente Houten om een bijdrage te leveren aan de PCS. In het theoretisch kader is antwoord gegeven op de volgende deelvragen: 'Hoe wordt de PCS vormgegeven in de gemeenten?'; 'Wat zijn de werkzame factoren en kritiekpunten van de PCS?'; 'Wat zijn motieven voor burgers om zich vrijwillig in te zetten binnen de PCS?' en als laatste: 'Wat zijn de voorwaarden voor de PCS?' Daarna is de methode van het onderzoek uitgewerkt. Vervolgens zijn de resultaten van het onderzoek weergegeven en tot slot zijn aan de hand van deze resultaten conclusies getrokken, discussiepunten besproken en aanbevelingen geformuleerd.

Theoretisch kader

De PCS wordt door Kesselring en collega's (2013) gedefinieerd als een systeem waarbij burgers verantwoordelijkheden delen rond het opgroeien en opvoeden van kinderen. Dit kan bereikt worden door informele wederzijdse steun en sociale controle. De PCS sluit aan bij de opvatting dat de directe omgeving van een gezin belangrijk is voor de ontwikkeling van een kind en dat veel problemen van kinderen kunnen worden

voorkomen als zij opgroeien in een omgeving die hen stimuleert, corrigeert en veiligheid biedt (Hilhorst & Zonneveld, 2013). De PCS richt zich op volledig vrijwillige inzet van burgers, waarbij de overheid of professionals kunnen bijdragen aan de motivatie van burgers om zich voor elkaar in te zetten (Kesselring et al., 2013).

Een begrip wat sterk overeen lijkt te komen met de PCS is het sociaal kapitaal, dat wordt gevormd door sociale relaties (Putnam, 2000). Volgens Fukuyama (2001) helpt het sociaal kapitaal om een samenleving efficiënt te laten functioneren. Een tegenstrijdig punt is dat overheidsinspanningen het sociaal kapitaal van burgers minder activeert of soms zelfs ondermijnt. Sociaal kapitaal is immers vaak een bijproduct van religie, traditie en andere factoren die buiten de controle van de overheid en gemeenten liggen (Fukuyama, 2001).

Vormgeving PCS in Nederlandse gemeenten

De laatste jaren is binnen de wetenschap de aandacht voor het versterken van onderlinge betrokkenheid in gemeenschappen sterk toegenomen, hierdoor is dit voor gemeenten een belangrijk onderwerp van het jeugdbeleid geworden (Van Dijke & Terpstra, 2013). Door te investeren in de eigen kracht van burgers, ondersteund door sociale netwerken, en een betere benutting en versterking hiervan door vrij toegankelijke basisvoorzieningen, kan een onnodig beroep op eerste- en tweedelijnszorg worden voorkomen (Van Yperen & Stam, 2010).

In verschillende gemeenten in Nederland zijn uiteenlopende initiatieven opgestart om de PCS te versterken (Hilhorst & Zonneveld, 2013). Sommige gemeenten hebben een visie op beleidsniveau ontwikkeld, bij andere gemeenten stonden activiteiten centraal die beoogden de PCS te vergroten en weer andere gemeenten zijn gestart met een inventarisatie van de vragen van burgers (Kesselring et al., 2013). Kesselring en collega's (2013) hebben onderzoek gedaan naar welke rol de Centra voor Jeugd en Gezin in het versterken van de PCS kunnen vervullen. Zo kan het CJG waar nodig een voorwaardenscheppende rol vervullen, door de inzet en betrokkenheid van de sociale omgeving bij de opvoeding van kinderen te mobiliseren (Ministerie voor Jeugd en Gezin, 2008). Wel is het belangrijk dat het initiatief zoveel mogelijk bij de burger zelf ligt, zodat eigen mogelijkheden beter benut worden (Kesselring et al., 2013). Een voorbeeld van een best-practice van het CJG is het Loes-loket in Enschede, een samenwerkingspartner bij het CJG is de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) van de GGD Twente. De JGZ volgt de ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van nul tot negentien jaar en ondersteunt hierbij de ouders of verzorgers (Loes, 2015). Zij zetten regelmatig stukjes in de plaatselijke krant over opvoeden, welke kunnen bijdragen aan het vergroten van de PCS (Kesselring et al., 2013).

Werkzame mechanismen en kritiepunten

Er zijn verschillende mechanismen werkzaam gebleken binnen de PCS. Een eerste

werkzame factor voor de PCS is een goed functionerend sociaal netwerk. De Commission on Children at risk (2003) spreekt van 'authoritative communities', hiermee worden groepen individuen bedoeld die verbonden zijn met anderen en het goede voorbeeld geven. Binnen een goed functionerend sociaal netwerk kunnen drie mechanismen onderscheiden worden: praktische ondersteuning, emotionele ondersteuning en normatieve ondersteuning (Bartelink, 2012). Bij praktische ondersteuning gaat het er om dat mensen praktische hulp kunnen vragen aan mensen in hun omgeving. Emotionele ondersteuning gaat om de mogelijkheid stoom af te blazen en waardering te kunnen ontvangen. Als laatste gaat het bij normatieve ondersteuning om voorbeeldfuncties binnen sociale netwerken (Bartelink, 2012).

Een tweede werkzaam mechanisme voor de PCS is een gedeelde sociale norm waarin door ouders erkend wordt dat een gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid een positieve bijdrage kan leveren aan het leven van kinderen (Horjus & Van Dijken, 2014). Helaas is de laatste jaren door individualisering de sociale kring, die kan bestaan uit kerk, burens en verenigingsleven rond gezinnen, aangetast waardoor opvoeding een privé kwestie lijkt te zijn geworden en waardoor burgers zich liever niet bemoeien met de kinderen van een ander (Brinkgreve, 2008; De Winter, 2011; Hermanns, 2009; Hilhorst & Zonneveld, 2013). Toch bestaat bij veel ouders een positieve attitude tegenover het idee van samen opvoeden (Horjus & Van Dijken, 2014), maar weten veel ouders niet van elkaar of hulp bij elkaars opvoeding gewenst is. Uit onderzoek blijkt dat wanneer mensen ervaren welke positieve uitwerking een gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid kan hebben, de kans op duurzame maatschappelijke betrokkenheid groot lijkt (Scales, 2003).

Naast de werkzame mechanismen van de PCS zijn er ook enkele kritiekpunten op de PCS. Zo geeft Vermeiren (2012) in een blogbericht aan dat de PCS ernstige problematiek zou negeren, deze problematiek is namelijk niet op te lossen door ouders en medeopvoeders en kan niet opgelost worden tijdens een 'pedagogische tupperware party', aldus Vermeiren. Hilhorst en Zonneveld (2013) stellen dat de PCS tevens opgevat zou kunnen worden als een modewoord voor reeds bestaande initiatieven, een alibi voor bezuinigingen en bovendien zou de PCS kunnen leiden tot statusverlies van professionals. Bovendien geeft Witte (2015) in een artikel aan dat er met het versterken van gemeenschappen eigenlijk niets nieuws aangehaald wordt. Volgens Witte (2015) heeft het systematisch versterken en bevorderen van sociale samenhang in buurten nooit veel effect gehad en zouden we van deze ervaringen moeten leren. Een ander kritiekpunt is dat samenhang en participatie in een buurt niet automatisch leiden tot meer zorg en hulp voor elkaar (Vreugdenhil, 2012). Volgens de Jager (2012) zouden gemeenten moeten investeren in meer sociale betrokkenheid in door de burgers zelf gekozen verbanden in plaats van in buurten.

Voorwaarden

Het laten slagen van de PCS is afhankelijk van een aantal voorwaarden. Volgens Boss en Gemmeke (2012) is een eerste voorwaarde het creëren van kansen voor ontmoetingen tussen burgers. Flap en Völker (2005) stellen namelijk dat er eerder netwerken zullen ontstaan wanneer er meer ontmoetingsplaatsen in een buurt zijn, waarbij de nadruk ligt op een laagdrempelig karakter, zodat het toegankelijk is voor iedereen (Daamen & Ince, 2014). De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2005) stelt dat een tweede voorwaarde is dat er vanzelfsprekende, multifunctionele ontmoetingsplaatsen zijn: plaatsen waar burgers voor meerdere redenen komen, maar waar het niet alleen gaat om het ontmoeten van elkaar. Daarbij moet de plaats of ruimte uitnodigend, veilig en onderhouden zijn, waarbij een goed bereikbare locatie en een uitdagende omgeving voor kinderen voorop staat (Flap & Völker, 2004; Van Leeuwen, 2010). Volgens Ramaekers en Noens (2012) is een derde voorwaarde dat de ruimte 'onbegrensd' moet zijn. Daarmee bedoelen zij dat er niet van te voren bepaald is welk soort ontmoetingen in die ruimte plaatsvinden, maar dat er openheid is zodat burgers zelf kunnen bepalen wat er met en binnen de ruimte kan gebeuren. De aanwezigheid van ontmoetingsplaatsen in een buurt heeft als gevolg dat inwoners elkaar gaan herkennen en er een onderlinge vertrouwde relatie ontstaat, wat eveneens een voorwaarde is voor de uitvoering van de PCS (Blokland, 2008; Van Stokkom & Toenders, 2009). Volgens Flap en Völker (2005) wordt dit beïnvloed door de beschikbaarheid van inwoners, met name door de tijd die inwoners in een buurt doorbrengen, maar ook door de mate van binding met de buurt en buurtgenoten.

Een andere voorwaarde voor de PCS volgens Van Stokkom en Toenders (2009) is dat er voorkomen moet worden dat professionals de initiatieven van burgers overnemen. Van Caem (2008) noemt dit een professionele barrière, waarin burgerinitiatieven onbedoeld worden ontmoedigd, doordat professionals geneigd zijn zelf oplossingen te bedenken voor problemen en zij burgers te weinig stimuleren om deze problemen zelf aan te pakken. Professionals kunnen echter wel ingezet worden om initiatieven te nemen in het opzetten van activiteiten (Kesselring et al., 2010). Het is dan belangrijk dat er laagdrempelig contact is (Van der Klein, Bultink, & Van der Gaag, 2012), zodat er een gelijkwaardige relatie opgezet kan worden (Boss & Gemmeke, 2012). De verantwoordelijkheid om de PCS te laten slagen ligt voornamelijk bij de inwoners van een gemeente (Kesselring, Gemmeke, & Geschiere, 2010), omdat zij in de PCS uiteindelijk de verantwoordelijkheden moeten gaan dragen rondom het opgroeien en opvoeden van kinderen (Kesselring et al., 2013). De overheid heeft als taak om voorwaarden te organiseren, zodat er sociale verbanden en netwerken kunnen ontstaan en in stand gehouden worden (De Winter, 2011).

Motieven

Aangezien het leveren van een bijdrage aan de PCS op vrijwillige basis is, worden er verschillende motieven voor vrijwilligerswerk onderscheiden. Clary en collega's (1998) gaan ervan uit dat vrijwilligerswerk bepaalde functies vervult voor de vrijwilliger. De namen van deze motieven zijn in deze studie aangepast, omdat deze namen beter de lading dekken in dit onderzoek. Clary en collega's (1998) onderscheiden zes motieven, het eerste motief gaat uit van normen en waarden van mensen. Mensen kunnen vanuit hun normen en waarden kiezen om door middel van vrijwilligerswerk een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Ten tweede wordt het leermotief onderscheiden, hierbij verwacht de vrijwilliger de mogelijkheid te hebben zich vaardigheden en kennis eigen te maken, die hij zich anders niet eigen zou kunnen maken. Een derde motief is het sociaal wenselijke motief, waarbij mensen vrijwilligerswerk doen omdat het sociaal gewenst is binnen hun omgeving. Ten vierde wordt het carrièregerichte motief onderscheiden, waarbij men vrijwilligerswerk ziet als een manier om hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. In onderzoek van Bekkers (2013) komt naar voren dat het carrièregerichte motief, ondanks de crisis en de opgelopen werkloosheid, het minst vaak genoemd wordt als motief om vrijwilligerswerk te doen. Een vijfde motief dat wordt onderscheiden is het afleidingsmotief, hierbij wordt vrijwilligerswerk gezien als een manier om negatieve gevoelens of eigen problemen te ontlopen. Tot slot wordt het zelfwaarderingmotief onderscheiden, wat betekent dat de vrijwilliger gevoelens kan krijgen 'nodig te zijn' door anderen te helpen (Van der Vaart, 2010). Een motief dat niet wordt genoemd door Clary en collega's (1998), maar wel in meerdere onderzoeken wordt genoemd, is het pleziermotief (Dekker, De Hart, & Faulk, 2007; Dekker & De Hart, 2009; Hoogenboom, Knijn, & Saber, 2010; Pennix, 2010; Van Daal & Plemper, 2002). Uit het onderzoek van Bekkers (2013) blijkt dat vrijwilligers het vaakst het leermotief, het waardenmotief en het zelfwaarderingmotief noemen als redenen om vrijwilligerswerk te doen. Afhankelijk van iemands persoonlijke situatie zullen bepaalde facetten van vrijwilligerswerk meer of minder belangrijk zijn als reden om vrijwilligerswerk te doen (Van der Vaart, 2010).

Naast motieven om vrijwilligerswerk te doen, zijn er volgens de 'theory of planned behavior' van Ajzen (1991) meerdere factoren nodig om tot het beoogde gedrag te komen, in dit geval het deelnemen aan de PCS. Er worden drie factoren onderscheiden: de attitude, de subjectieve norm en de ervaren controle, deze vormen samen de intentie. Met attitude bedoelt men de afweging die men maakt van de voor- en nadelen van bepaald gedrag (Ajzen, 1991). De subjectieve norm gaat over de verwachting van de persoon betreffende de sociale wenselijkheid van het beoogde gedrag. De factor gedragscontrole gaat over de mate waarin de persoon verwacht in staat te zijn het gedrag uit te kunnen voeren (Ajzen, 1991).

Methoden

Type onderzoek

In deze studie wordt gebruik gemaakt van kwantitatief onderzoek met kwalitatieve deelelementen. Bij kwantitatief onderzoek wordt gebruik gemaakt van cijfermatige informatie, gegevens in cijfers over objecten, organisaties en personen (Neuman, 2014; Tijmstra & Boeije, 2012; Verhoeven, 2010). Deze manier van mixed method onderzoek combineert voordelen van verschillende invalshoeken, waardoor deze niet gebonden is aan een enkele methode wanneer de onderzoeksvragen beantwoord worden (Tijmstra & Boeije, 2012). De opgestelde vragenlijst (zie bijlage 1) bevat items welke numerieke data opleveren, doordat gebruik is gemaakt van een 5-punts Likertschaal. De gebruikte vragenlijst uit dit onderzoek is afkomstig uit onderzoek van Bekkers (2013). Daarnaast bevat deze lijst items die kwalitatieve informatie opleveren, de data wordt niet vertaald naar nummers, maar behoudt zijn eigen vorm, bijvoorbeeld in woorden (Neuman, 2014; Tijmstra & Boeije, 2012).

Onderzoeksvragen

De hoofdvraag van deze thesis luidt als volgt: wat zijn belemmerende en bevorderende factoren voor burgers in Houten om een bijdrage te leveren aan de PCS? Met behulp van de volgende drie deelvragen wordt de hoofdvraag beantwoord: wat zijn bevorderende factoren voor burgers in Houten die een bijdrage leveren aan de PCS?; wat zijn belemmerende en bevorderende factoren voor burgers in Houten die geen bijdrage leveren aan de PCS? en wat zijn suggesties van burgers in Houten om de PCS te vergroten? Bij bovenstaande onderzoeksvragen zijn de volgende hypothesen opgesteld: Burgers noemen het vaakst het leermotief, het waardenmotief en het zelfwaarderingmotief om vrijwillig bij te dragen; burgers noemen het carrièregerichte motief het minst als motief om vrijwillig bij te dragen; burgers leveren een bijdrage omdat zij hier plezier in ervaren; de grootste belemmerende factor voor burgers om niet bij te dragen binnen de PCS is omdat zij niet weten hoe ze kunnen bijdragen. Bij de eerste twee hypothesen wordt tevens onderscheid gemaakt tussen burgers die een bijdrage leveren en burgers die dit niet doen.

Dataverzameling

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de vragenlijst zoals gebruikt in het onderzoek van Bekkers (2013), waarin de motieven voor vrijwilligerswerk gemeten worden aan de hand van twintig stellingen. Respondenten beoordelen deze twintig stellingen op een 5-punts Likertschaal. Naast deze stellingen bevat de vragenlijst ook een aantal open vragen, zodat de respondenten de mogelijkheid hebben om aanvullingen te doen. De vragenlijst wordt op verschillende locaties in Houten afgenomen, om zoveel mogelijk respondenten te werven.

Gebruikte methoden

De gegeven antwoorden op de vragenlijsten worden verwerkt in SPSS waarbij gebruik wordt gemaakt van een confirmerende factoranalyse (Field, 2013). Hiermee zal getoetst worden of items naar verwachting hoog laden op de onderscheiden factoren. Verwacht wordt dat er zeven factoren te onderscheiden zijn, namelijk de factoren: waardenmotief, leermotief, sociaal wenselijke motief, carrièregericht motief, afleidingsmotief, zelfwaarderingsmotief en het pleziermotief.

Naast factoranalyse wordt gebruik gemaakt van chi-kwadraattoetsen waarmee wordt bekeken of er samenhang bestaat tussen motieven en persoonskenmerken, zoals werkstatus en hoogst genoten opleiding. In de vragenlijst wordt tevens een aantal open vragen gesteld, wat betekent dat er een kwalitatief onderdeel aanwezig is. Deze antwoorden worden verwerkt door middel van labeling (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2009).

Populatie en steekproef

De populatie van de onderzoeksgroep bestaat uit inwoners vanaf achttien jaar uit de Gemeente Houten. Bij de werving van respondenten is gebruik gemaakt van een gemakssteekproef in combinatie met de sneeuwbal methode (Neuman, 2014). De gemakssteekproef is getrokken in de winkelcentra en op het station van Houten. Bij de sneeuwbal methode wordt gebruik gemaakt van netwerken, binnen deze netwerken wordt aan de deelnemende respondenten gevraagd de vragenlijst te verspreiden binnen hun netwerk (Neuman, 2014). Via deze wegen zijn 124 participanten bereikt.

Validiteit en betrouwbaarheid

De gebruikte vragenlijst is gebaseerd op een onderdeel van een vragenlijst die ontwikkeld is binnen het onderzoek 'Geven in Nederland', gericht op de mate van vrijwilligerswerk in Nederland (Bekkers, 2013). De vragen in dit onderdeel zijn afkomstig uit de Volunteer Functions Inventory van Clary en collega's (1998). De originele vragenlijst is gebaseerd op de psychologische functionele theorieën van Smith, Bruner en White (1956) en van Katz (1960). Deze theorie gaat er vanuit dat verschillende personen dezelfde acties kunnen uitvoeren maar daarmee verschillende psychologische functies dienen. Zo kan vrijwilligerswerk voor persoon A een heel ander doel dienen dan het zelfde vrijwilligerswerk voor persoon B (Clary et al., 1998). De originele vragenlijst is gevalideerd door middel van een statistische factoranalyse, waar zes factoren de meeste variantie verklaren. Bij het construeren van de vragenlijst in dit onderzoek is gebruik gemaakt van deze zes factoren en daarbij de drie items die het hoogst laden op de factor. Hiermee wordt de motivatie voor het leveren van een vrijwillige bijlage gemeten.

Voor het bepalen van de validiteit van de gebruikte vragenlijst in Houten is een confirmerende factoranalyse uitgevoerd, gebruikmakend van een Principal Axis Factoring (PAF) met Direct Oblimin rotatie in SPSS. Op basis van het eigenwaardecriterium is

gekozen voor een structuur met vijf factoren die gezamenlijk 67.18% van de variantie verklaart (Field, 2013). Sociale wenselijkheid in het beantwoorden van de vragen kan er mogelijk toe hebben geleid dat respondenten niet eerlijk durven toegeven dat zij vrijwilligerswerk doen ten behoeve van hun carrière, waardoor de validiteit in het geding komt (Bekkers, 2013). Het is niet (statistisch) vast te stellen of er sociale wenselijkheid meespeelt bij deze vragenlijst, maar het is wel aannemelijk.

De betrouwbaarheid van dit onderzoek is afhankelijk van de getrokken steekproef en de gebruikte vragenlijst. Als eerste kan het trekken van een gemaksstreekproef resulteren in een niet-representatieve groep respondenten (Neuman, 2014). De betrouwbaarheid is tevens afhankelijk van de betrouwbaarheid van de vragenlijst die Clary en collega's (1998) hebben ontwikkeld. De test-hertest betrouwbaarheid van deze vragenlijst was bij elke factor tussen de .64 en .78, wat wijst op een voldoende tot goede betrouwbaarheid voor uitspraken op groepsniveau (Field, 2013).

Voor het bepalen van de interne consistentie van de 20 items die motieven voor vrijwilligerswerk meten, is Cronbach's alpha berekend en vastgesteld op .892. Hoewel hieruit blijkt dat de vragenlijst goed betrouwbaar is voor beslissingen op groepsniveau, kan na verwijdering van item 19 Cronbach's alpha verder verhoogd worden tot .898. Dit item luidt: "mijn partner levert ook een vrijwillige bijdrage". Nadere bestudering wees uit dat een aantal respondenten geen partner (meer) had, wat er toe heeft geleid dat dit item niet door iedereen is ingevuld. Dit is een mogelijke verklaring voor een hogere Cronbach's alpha na verwijdering van item 19. Aangezien het verschil minimaal is, is er voor gekozen item 19 niet te verwijderen en blijft de structuur volgens Bekkers (2013) staan.

Ethische overwegingen

Volgens Baarda, De Goede en Teunissen (2009) is een onderzoek ethisch verantwoord wanneer respondenten vrijwillig meewerken, de uitkomsten van de interviews anoniem worden verwerkt en deze voor de respondenten geen nadelig effect hebben. Het is belangrijk dat aan de burgers uit Houten geen schade wordt toegebracht als gevolg van de medewerking aan het onderzoek. Door anonimiteit te handhaven wordt voorkomen dat burgers zich ongemakkelijk voelen door bepaalde gepubliceerde gegevens. De anonimiteit van de burgers wordt gehandhaafd doordat informatie van de respondent wordt beperkt tot een respondentnummer. Bij dit onderzoek worden de principes van 'vrijwillige instemming' en 'informed consent' gehanteerd, dit houdt in dat deelname aan wetenschappelijk onderzoek gebeurt met vrijwillige toestemming op basis van volledige informatie. De burger wordt duidelijk ingelicht over het doel, methode, procedure, voordelen en risico's (Migchelbrink, 2013). Een belangrijk doel hiervan is om mensen duidelijk te maken dat er op verantwoorde wijze met hun gegevens omgegaan zal worden (Tijmstra & Boeije, 2012).

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken aan de hand van de opgestelde hoofdvraag en de daarbij horende drie deelvragen. Voor dit onderzoek hebben 124 respondenten in Houten vragenlijsten ingevuld op verschillende locaties in Houten, zoals station Houten Centraal, Houten Castellum, de bibliotheek in Houten en in de winkelcentra. Aan het onderzoek namen 78 vrouwen en 45 mannen deel. De leeftijd van de respondenten lag tussen de 16 en 82 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 39 waarvan 44 respondenten religieus waren. De respondenten hadden gemiddeld één kind, 49 respondenten zijn gehuwd en 41 respondenten werkten parttime. Daarbij is onderscheid gemaakt in hoogst genoten opleiding, 37 respondenten zijn middelbaar opgeleid, 37 respondenten zijn hoger opgeleid en 26 respondenten zijn wetenschappelijk opgeleid. Slechts 21 respondenten hebben weleens gehoord van de PCS, maar 72 respondenten zijn wel bekend met activiteiten zoals Fladderen, een jaarlijks terugkerend vakantiefestijn voor kinderen. Een kleine meerderheid van 65 respondenten denkt een bijdrage te leveren aan de PCS.

Deelvraag 1: Wat zijn bevorderende factoren voor burgers in Houten die wel een bijdrage leveren aan de PCS?

Voor het beantwoorden van deze deelvraag zijn vragenlijsten afgenomen bij burgers in Houten, waarop achttien items stonden die onder zes motieven vallen, zoals genoemd in Bekkers (2013). Aangezien in onderzoeken naar voren is gekomen dat het pleziermotief ook een belangrijke reden voor vrijwilligers is om bij te dragen (Van der Vaart, 2010), zijn twee items toegevoegd die dit motief beoogden te meten

Uit de factoranalyse in dit onderzoek blijken er vijf factoren te zijn (zie bijlage 2): het zelfbevestigingsmotief, carrièremotief, leermotief, sociaal wenselijk motief en het waardenmotief. In deze verdeling zijn het zelfwaarderingmotief en het afleidingsmotief samengenomen tot het zelfbevestigingsmotief. Iets meer dan de helft van de respondenten, 65, denkt een vrijwillige bijdrage te leveren aan de PCS. Van deze groep respondenten is bepaald welke motieven zij het meest hebben benoemd. Uit dit onderzoek blijkt dat deze burgers zich het meest laten motiveren door leerervaringen (gemiddelde = 2.58), hun waarden en normen (gemiddelde = 2.08) en mogelijkheden om hun carrière te verbreden (gemiddelde = 1.97). De hypothese kan gedeeltelijk aangenomen worden, aangezien het inderdaad is gebleken dat de burgers in Houten die een bijdrage leveren aan de PCS het leermotief en waardenmotief het meest noemden. Echter, het zelfwaarderingmotief wordt - tegen de verwachting in - niet het vaakst genoemd door de respondenten. De hypothese "Burgers in Houten die een bijdrage leveren noemen het carrièrerichte motief het minst als motief om vrijwillig bij te dragen" moet worden verworpen, omdat uit de analyse blijkt dat het sociaal wenselijke motief - het doen van vrijwilligerswerk, omdat dit vanuit de omgeving sociaal gewenst is

- het minst genoemd wordt om vrijwillig bij te dragen. Het gemiddelde van het pleziermotief is aanzienlijk hoger dan de gemiddelde score bij rest van de motieven. Echter, deze score is niet gemiddeld omdat het pleziermotief niet is meegenomen in de factoranalyse.

Naast factoranalyse en gemiddelden is er gebruik gemaakt van meerdere Chi-kwadraattoetsen om te bekijken of er significante verbanden zijn tussen bepaalde achtergrondvariabelen. Uit deze analyse blijkt dat respondenten zich significant vaker vrijwillig inzetten voor hun omgeving wanneer zij kinderen hebben, $\chi^2(1, n = 120) = 7.13, p = .006$.

Deelvraag 2: Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren voor burgers in Houten die geen bijdrage leveren aan de PCS?

Uit de vragenlijst blijkt dat 55 respondenten denken geen bijdrage te leveren aan de PCS. Aan deze respondenten is gevraagd wat motieven zouden kunnen zijn om wel een bijdrage te leveren en wat voor hen belemmerende factoren zijn om een bijdrage te leveren aan de PCS. De hypothese luidde "Burgers in Houten noemen het vaakst het leer-motief, het waardenmotief en het zelfwaardering-motief om vrijwillig bij te dragen". Uit dit onderzoek blijkt dat burgers zich het meest laten motiveren door het opdoen van leerervaringen (gemiddelde = 2.45), gevolgd door het vergroten van hun kans op de arbeidsmarkt (gemiddelde = 1.89) en het goed voelen over zichzelf omdat anderen geholpen worden (gemiddelde = 1.88). Hiermee dient de hypothese gedeeltelijk verworpen te worden. Tevens is er weer gekeken naar het pleziermotief, het gemiddelde van deze twee items is 3.40. Deze score is aanzienlijk hoger dan de gemiddelde scores op de andere motieven.

De tweede hypothese over deze deelvraag luidde: "Burgers in Houten die geen bijdrage leveren noemen het carrièregerichte motief het minst als motief om vrijwillig bij te dragen". Gebleken is dat burgers in Houten die geen vrijwillige bijdrage leveren wel degelijk gemotiveerd zouden kunnen worden wanneer hun carrière hierdoor verbeterd kon worden: zij noemden dit als tweede belangrijkste motief het (gemiddelde = 1.89). Hiermee dient de hypothese verworpen te worden.

In de vragenlijst werd de vraag gesteld wat hen ervan weerhoudt een bijdrage te leveren. De hypothese was: "De grootste belemmerende factor voor burgers in Houten om niet bij te dragen binnen de PCS is omdat zij niet weten hoe ze kunnen bijdragen". Uit dit onderzoek blijkt dat 27 burgers aangeven dat zij hier geen tijd voor hebben en twaalf burgers geven aan dat zij niet weten wat ze kunnen doen binnen de PCS. Aangezien de meeste burgers aangeven dat zij geen tijd hebben, wordt deze hypothese verworpen.

Deelvraag 3: Wat zijn suggesties van burgers in Houten om de PCS te vergroten?

Meer dan 83% van de burgers in Houten heeft nog nooit van de term PCS gehoord. Van de 124 respondenten die de vragenlijst in hebben gevuld, hebben 32 respondenten suggesties gegeven om de PCS te verbeteren. Hierop aansluitend gaven 22 respondenten aan dat er meer bekendheid gegeven moet worden aan de PCS. Zo geeft iemand het volgende antwoord op de vraag of hij nog suggesties heeft: "Meer bekend maken over wat de PCS is, wat het doet, en wat het wil bereiken". Suggesties van burgers om dit te realiseren zijn bijvoorbeeld het plaatsen van artikelen in de plaatselijke krant, 't Groentje, of met behulp van aanplakbiljetten mensen bewust maken van het bestaan van de PCS.

Een tweede suggestie die genoemd wordt door vier burgers is het organiseren van meer activiteiten voor bijvoorbeeld kinderen en jongeren. Het goed onderhouden van de skateparken zou hieraan kunnen bijdragen. "De schaatsbaan die ieder jaar terugkomt, moet zeker blijven!" noemt een negentienjarige man. Andere suggesties die genoemd worden zijn het ontwerpen van een website over de PCS waar mensen zich kunnen aanmelden als ze zich vrijwillig in willen zetten en het beschikbaar stellen van meer geld om ook daadwerkelijk meer activiteiten te organiseren.

Hoofdvraag: Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren voor burgers in Houten om een vrijwillige bijdrage te leveren aan de PCS?

In dit onderzoek is gekeken of er verschillen zijn in motieven tussen burgers in Houten die wel een bijdrage denken te leveren aan de PCS en de burgers die dit niet dachten te doen. Verschillen werden gevonden, maar deze bleken niet significant. Bevorderende factoren die genoemd worden door burgers in Houten zijn: het leermotief (gemiddelde = 2.51), het waardenmotief (gemiddelde = 1.98) en het carrièremotief (gemiddelde = 1.92). Tevens komt duidelijk naar voren dat burgers plezier in het vrijwilligerswerk heel belangrijk vinden. Gemeente Houten zou rekening kunnen houden met het feit dat burgers graag willen leren van hun vrijwillige bijdrage en dat het aantrekkelijk gemaakt wordt, zodat burgers er plezier aan beleven.

De belangrijkste belemmerende factor voor 27 burgers in Houten is dat ze geen tijd hebben om een vrijwillige bijdrage te leveren. Voor twaalf burgers geldt dat zij niet weten hoe ze kunnen bijdragen binnen de PCS.

Conclusie onderzoeksbevindingen

Uit de literatuur blijkt dat burgers het vaakst vrijwillig bijdragen omdat zij hiervan willen leren, omdat zij vanuit hun normen en waarden bij willen dragen aan de maatschappij en omdat zij positieve gevoelens over de eigen persoon willen verwerven (Bekkers, 2013). In tegenstelling tot wat naar voren kwam in de literatuur, is het niet zo dat burgers in Houten het ervaren van positieve gevoelens vaak noemen als motief om

vrijwillig bij te dragen. Zij zetten zich namelijk het vaakst vrijwillig in omdat ze willen leren van hun vrijwillige bijdrage en omdat zij vanuit bepaalde normen en waarden hun steentje willen bijdragen aan de maatschappij. Daarbij werd vaak genoemd dat burgers vrijwilligerswerk doen omdat dit bijdraagt aan hun carrière.

Uit de literatuur is gebleken dat naast de motieven die Bekkers (2013) noemt, ook nog het pleziermotief onderscheiden kan worden (Dekker et al., 2014; Van Daal & Plemper, 2002). Dit sluit aan bij de onderzoeksbevindingen van dit onderzoek: plezier is voor burgers in Houten een belangrijke drijfveer om een vrijwillige bijdrage te leveren.

De laatste verwachting in het onderzoek was dat burgers niet bijdragen, omdat ze niet weten hoe ze dit kunnen doen. Het blijkt inderdaad dat veel burgers dit niet weten, maar zij geven als belangrijkste reden dat zij geen tijd hebben. Mogelijk komt dit door het feit dat de meeste respondenten met de trein reisden. Een andere mogelijke verklaring is dat burgers in Houten veelal hoogopgeleid zijn en veel werken. Tevens werd tijdens het afnemen van de vragenlijsten vaak genoemd dat burgers al met kinderen werken en hier in hun vrije tijd geen zin meer in hebben.

Voor het bepalen van de validiteit van de gebruikte vragenlijst is een factoranalyse uitgevoerd met SPSS, waaruit is gebleken dat er genoeg variantie verklaard wordt (67.18%). Sociale wenselijkheid in het beantwoorden van de vragen kan er mogelijk toe hebben geleid dat respondenten niet eerlijk durven toegeven dat zij vrijwilligerswerk doen ten behoeve van bijvoorbeeld hun carrière (Bekkers, 2013). Het is niet (statistisch) vast te stellen of er sociale wenselijkheid meespeelt bij deze vragenlijst, maar het is wel aannemelijk.

Generaliseerbaarheid

Aangezien het onderzoek plaats heeft gevonden in de Gemeente Houten kunnen resultaten niet gegeneraliseerd worden naar andere gemeenten in Nederland. Aan de hand van de kleine steekproef, bestaande uit burgers uit Houten, kunnen enkel uitspraken worden gedaan over wat redenen zijn om wel of niet een vrijwillige bijdrage te leveren aan de PCS. Tevens gelden de suggesties die de burgers geven om de PCS te vergroten, ook enkel voor gemeente Houten.

Discussie

Er zijn enkele kanttekeningen te plaatsen bij dit onderzoek, met name bij de dataverzameling en bij de afgenomen vragenlijst. Voor dit onderzoek zijn bij 124 respondenten vragenlijsten afgenomen, in zowel winkelcentra als aan mensen op het station van Gemeente Houten. Op het station zijn mogelijk relatief veel forensen bevraagd, er is echter niet gevraagd naar de reden waarom de respondenten aanwezig waren op het station, of dit voor werk of studie was, of als vrijetijdsbesteding. Achteraf gezien zouden deze kwalitatieve gegevens waardevolle informatie opgeleverd kunnen hebben. Doordat de respondenten die aan het onderzoek meewerkten zich vooral

bevonden op het station, is mogelijk een vertekend beeld van de resultaten ontstaan.

Daarbij is er aan de respondenten gevraagd of zij denken een bijdrage te leveren aan de PCS, echter zou het een goede toevoeging zijn geweest om te weten op welke manier zij een bijdrage leveren. Verder is er in de huidige vragenlijst naar suggesties gevraagd om de PCS te verbeteren. In plaats van het vragen naar suggesties, was het interessanter geweest om te vragen wat de respondenten inhoudelijk van de PCS vinden zodat er concretere aanbevelingen voor gemeente Houten geformuleerd konden worden.

Een andere beperking in dit onderzoek is dat de bevorderende factoren beperkt zijn tot de motieven die burgers hebben om zich vrijwillig in te zetten. Naast de motieven van burgers zullen er hoogstwaarschijnlijk meer bevorderende factoren zijn om een bijdrage te leveren aan de PCS. Zo is ook het geval bij de belemmerende factoren in dit onderzoek. De vraag: "wat weerhoudt u ervan een bijdrage te leveren aan de PCS?" was suggestief, omdat er maar een beperkt aantal keuzemogelijkheden was. Hoewel mensen wel de mogelijkheid hadden om 'anders' aan te kruisen en hun eigen belemmeringen op te schrijven, werden zij door de antwoordmogelijkheden toch al in een bepaalde denkrichting gestuurd. Een open vraag zou beter zijn geweest, zodat mensen zelf konden nadenken over hun belemmerende factoren. Doordat er nauwelijks open vragen gesteld werden, zijn niet alle werkzame mechanismen aan bod gekomen.

Aanbevelingen

Een eerste aanbeveling voor de gemeente is meer bekendheid geven aan de PCS in Houten. Uit dit onderzoek blijkt namelijk dat burgers niet bekend zijn met het begrip PCS, in 't Groentje (weekblad in Houten) zou hier bijvoorbeeld aandacht aan besteed kunnen worden. Een burger noemde het idee om flyers uit te delen in Houten of posters op te hangen, om de bekendheid te vergroten. In Enschede is een publiekscampagne opgezet die regelmatig stukjes in de krant zette over opvoeden, dit blijkt een best practice om de PCS te vergroten (Kesselring et al., 2013)¹.

Een tweede aanbeveling is het creëren van ontmoetingsplekken, zoals de jaarlijks terugkomende ijsbaan en het Fladderen, deze blijken een belangrijke eerste voorwaarde voor het realiseren van de PCS (Daamen & Ince, 2014). Deze initiatieven hebben al bekendheid in Houten en kunnen zorgen voor verbondenheid, de gemeente zou kunnen zorgen dat deze initiatieven blijven bestaan. Naast Fladderen en de ijsbaan zou er ook gedacht kunnen worden aan de tweede voorwaarde voor het ontstaan van een PCS, namelijk multifunctionele ontmoetingsruimtes: plaatsen waar burgers voor meerdere redenen komen, maar waar het niet alleen gaat om het ontmoeten van elkaar (RMO, 2005). Daarbij moet de plaats of ruimte uitnodigend, veilig en onderhouden zijn, waarbij een goed bereikbare locatie en een uitdagende omgeving voor kinderen voorop staat

---

¹ www.loes.nl

(Flap & Völker, 2004; Van Leeuwen, 2010). Een respondent noemt als suggestie om de skateparken in Houten beter te onderhouden wat suggereert dat dit nu niet het geval is. Wanneer het skatepark in Houten gebruikt zal worden voor het versterken van de PCS moet de multifunctionaliteit van de ruimte centraal staan, zodat ouders elkaar kunnen ontmoeten, terwijl hun kinderen skaten.

Een volgende aanbeveling die werd genoemd, is het opstarten van een website waarop burgers zich kunnen aanmelden voor vrijwilligerswerk. Het feit dat dit idee geopperd werd, terwijl er al een website bestaat waarop men zich aan kan melden om vrijwilligerswerk te doen, geeft aan dat aan deze website meer bekendheid gegeven kan worden. Op internet bestaan enkele communities waarop mensen onder andere spullen, logeerkamers en auto's te leen aanbieden aan anderen, deze communities worden over de hele wereld steeds populairder. Een website zoals www.zorgvoorelkaar.com lijkt een goed voorbeeld voor een mogelijk op te starten community in Houten. Burgers kunnen dan aangeven of zij hulp nodig hebben of hulp willen bieden op vrijwillige basis, zo kunnen de hulpvrager en de hulpverlener dicht bij elkaar worden gebracht. Door er een lokale website van te maken blijft het dicht bij de burger waardoor er meer betrokkenheid is.

Een vierde aanbeveling is dat de bekendheid die gegeven wordt aan de PCS, het voor de burgers aantrekkelijk maakt om een bijdrage te leveren. Mensen in Houten vinden het belangrijk om plezier te ervaren in het leveren van een vrijwillige bijdrage. Een community zoals hierboven beschreven zou hierbij aan kunnen sluiten, doordat mensen zelf kunnen aangeven wat ze willen doen.

De laatste aanbeveling is dat de Gemeente Houten gaat kijken naar wat de burger wil leren en hierbij aansluit. In het onderzoek is namelijk naar voren gekomen dat burgers in Houten een vrijwillige bijdrage willen leveren omdat zij hier wat van kunnen leren. De Gemeente Houten kan dit realiseren door een website waarop mensen zich kunnen aanmelden voor vrijwilligerswerk, zoals genoemd bij de tweede aanbeveling. Daarnaast kunnen jongeren leren van hun vrijwillige bijdrage door de PCS te kiezen als maatschappelijke stage op de middelbare school. Zij kunnen bijvoorbeeld één of twee dagen oppassen op de kinderen van de burens of met een aantal kinderen een buurthuis opknappen, zodat er wordt voldaan aan de voorwaarde "creëren van (goed verzorgde) ontmoetingsplekken".

Naar aanleiding van ons onderzoek zijn er een aantal aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Als eerste zou vervolgonderzoek zich kunnen richten op wat mensen inhoudelijk van de PCS vinden. Tevens zou de rol van de professionals ten aanzien van de PCS in vervolgonderzoek meer naar voren mogen komen: hoe kunnen professionals de PCS stimuleren, zonder hierbij een sturende rol te spelen? Een derde onderwerp voor toekomstig onderzoek is onderzoek naar het functioneren van sociale netwerken in de

Gemeente Houten. Eén van de belangrijkste werkzame factoren van de PCS is namelijk een goed functionerend sociaal netwerk (Commission on Children at Risk, 2003). Daarnaast is verder onderzoek naar het pleziermotief noodzakelijk, omdat deze in verschillende onderzoeken en tevens in dit onderzoek naar voren komt als een belangrijk motief om een vrijwillige bijdrage te leveren.

Referenties

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211. doi:10.1016/0749-5978(91)90020-T
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2009). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers
- Bartelink, C. (2012). *Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen?*. Nederlands Jeugd Instituut.
- Bekkers, R. (2013). Geven van tijd: vrijwilligerswerk. In: T. N. M. Schuyt, B. M. Gouwenberg, R. H. F. P. Bekkers (Ed.), *Geven in Nederland 2013: Giften, Nalatenschappen, Sponsoring en Vrijwilligerswerk* (pp. 107-123). Amsterdam: Reed Business Education
- Blokland, T. (2008). *Ontmoeten doet ertoe*. Rotterdam: Vestia.
- Boss, E. M., & Gemmeke, M. (2012). *Het belang van een sterke basis voor ieder kind*. *Jeugdbeleid*, 4, 197-201. doi:10.1007/s12451-012-0032-5
- Brinkgreve, C. (2008). *Modern Ouderschap*. In Koops, W., Levering, B., & de Winter, M. Opvoeding als spiegel van de beschaving. Een moderne antropologie van het kind. 126-136. Amsterdam, Nederland: SWP.
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J., & Miene, P. (1998). Understanding and assessing motivations of volunteers: A functional approach. *Journal of personality and social psychology*, 74, 1516-1530. doi:10.1037/0022-3514.74.6.1516
- Commission on Children at Risk. (2003). *Hardwired to connect: The new scientific case for authoritative communities*. New York: Institute for American Values
- Daamen, W., & Ince, D. (2014). *Wat werkt bij het bevorderen van een positieve ontwikkeling van jeugdigen*. Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.
- Dekker, P., De Hart, J., & Faulk, L. (2007). *Toekomstverkenning vrijwillige inzet 2015*. Den Haag: SCP
- Dekker, P. & De Hart, J. (2009). *Vrijwilligerswerk in meervoud – Civil society en vrijwilligerswerk 5*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Dijke, van, A., & Terpstra, L. (2013). *Kinderen, mij een zorg. Betekenis en grenzen van de pedagogische civil society*. Amsterdam, Nederland: SWP.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4th edition). California: Sage Publications
- Flap, H., & Völker, B. (2004). In: *burgers in de buurt: samenleven in school, wijk en vereniging*. P.411
- Flap, H., & Völker, B. (2005). *Gemeenschap, informele controle en collectieve kwaden*. In B. Völker (Eds.), *Burgers in de buurt. Samenleven in wijk, buurt en verenigingen*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

- Fukuyama, F. (2001). *Social capital, Civil society and development*. Third World Quarterly, 22(1), 7-20.
- Hermanns, J. (2009). *Het opvoeden verleerd*. Amsterdam, Nederland: Amsterdam University Press.
- Hilhorst, P., & Zonneveld, M. (2013). *De gewoonste zaak van de wereld. Radicaal kiezen voor de pedagogische civil society*. Den Haag, Nederland: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.
- Hoogenboom, M., Knijn, T. & Saber, M. (2010). *Een warm nest of een geoliede machine – Hoe Het Buitenhof en de Zonnebloem vrijwilligers vinden en binden*. Utrecht: MOVISIE.
- Horjus, B., & Van Dijken, M. (2014). *De ecologie van maatschappelijke betrokkenheid*. In K. Jurrius, & H. Toppinga. *Opvoeden in betrokkenheid. Lessen uit de wetenschap*. 69-88. Amsterdam, Nederland: SWP
- Jager-Vreugdenhil, M. (2012). De buurt doet er toe maar niet voor informele zorg. Verkregen van: van <http://www.socialevraagstukken.nl/site/2012/11/12/de-buurt-doet-ertoe-maar-niet-voor-informele-zorg/>
- Kesselring, M., De Winter, M., Horjus, B., & Van Yperen, T. (2013). Allemaal Opvoeders in de pedagogische civil society. Naar een theoretisch raamwerk van een ander paradigma voor opgroeien en opvoeden. *Pedagogiek*, 33, 5-20. Verkregen van <http://scholar.google.nl>.
- Kesselring, M., Gemmeke, M., & Geschiere, M. (2010). De pedagogische civil society en het CJG. CJG kan opvoedkundige kracht van de omgeving versterken. *Jeugd en Co Kennis*, 3, 19-28.
- Loes. (2015). *Over Loes*. Geraadpleegd op 4 juni 2015, van <http://www.loes.nl/over-loes/>
- Migchelbrink, F. (2013). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. Amsterdam: SWP Uitgeverij
- Ministerie voor Jeugd en Gezin (2008). *Basismodel CJG*. Den Haag, Ministerie voor Jeugd en Gezin
- Neuman, W. L. (2014). *Understanding research*. Boston: Pearson
- Penninx, K. (2010). *Zin in meedoen – Werkzame principes voor het stimuleren van vrijwillige inzet van mensen in de derde levensfase*. Utrecht: MOVISIE
- Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2005). *Niet langer met de ruggen naar elkaar. Een advies over verbinden*. Den Haag: SDU Uitgevers.

- Ramaekers, S., & Noens, P. (2012). *Ontmoetingen als vorm van opvoedingsondersteuning*. In R. Gunter (Eds.), *Lerende gemeente – Gids voor flankerend onderwijsbeleid* (pp. 19-27). Brussel: EXPOO.
- Scales, P. (2003). *Other people's kids: Social expectations and American adults' involvement with children and adolescents*. US: Springer.
- Tijmstra, J., & Boeije, H. R. (2011). *Wetenschapsfilosofie in de context van de sociale wetenschappen*. Amsterdam: Boom
- Van Caem, B. (2008). *Verborgen kracht. Burgerparticipatie op het vlak van veiligheid*. Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Van Daal, H.J. & E. Plemper (2001). Geven van tijd: vrijwilligerswerk. In T. N. M. Schuyt (Ed.), *Geven in Nederland 2001: Giften, legaten, sponsoring en vrijwilligerswerk*. Houten/Dieghem: Bohn Stafleu van Loghum.
- Van der Klein, M., Bulsink, D., & Van der Gaag, R. (2012). *Pedagogische civil society voor beginners. Hoe professionals en vrijwilligers goed kunnen samenwerken rond jeugd en gezin*. Utrecht: Verwey-Jonger Instituut.
- Van der Vaart, I. (2010). *Motivaties voor vrijwilligerswerk. Wat maakt het verschil?* Masterthesis, Universiteit Utrecht.
- Van Leeuwen, K. (2010). *Dialogmoment ontmoetingsplaatsen*. In N. Travers & S. Strynckx (Eds.), *Ontmoetingsplaatsen. Eindverslag dialogmoment* (pp. 3-16). Brussel: EXPOO.
- Van Stokkom, B., & Toenders, N. (2009). *De sociale cohesie voorbij. Actieve burgers in achterstandswijken*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Van Yperen, T., & Stam, P. M. (2010). *Opvoeden versterken. Onafhankelijk advies in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten*. Den Haag: VNG.
- Verhoeven, N. (2010). *Wat is onderzoek*. Amsterdam: Boom Lemma uitgevers
- Vermeiren, R. (2012). *Transitie jeugdzorg: brug naar kansen of tunnelvisie?* Verkregen van: <http://www.artsennet.nl>
- Vreugdenhil, M. (2012) *Nederland participatieland? De ambitie van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de praktijk in buurten, mantelzorgrelaties en kerken*. FMG: Amsterdam Institute for Social Science Research (AISSR).
- Winter, de, M. (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.
- Witte, T. (2015) *Wijkteams missen historisch besef*. Verkregen van: <http://www.socialevraagstukken.nl/site/2015/06/03/wijkteams-missen-historisch-besef/>

Bijlage 1

Vragenlijst pedagogische civil society

Dit onderzoek gaat over de pedagogische civil society in gemeente Houten. Het is heel belangrijk dat u de vragenlijst eerlijk invult. Uw antwoorden worden anoniem verwerkt. Wanneer u deze vragenlijst zou invullen, zou u ons erg helpen. Wilt u meedoen aan dit onderzoek?

Ja, ik geef toestemming   Nee, ik geef geen toestemming.

1. Geslacht: *man / vrouw*
2. Leeftijd:.....
3. Burgerlijke staat: *alleenstaand / samenwonend / gehuwd / gescheiden / verweduwd*
4. Hoogst genoten opleiding: *Basisonderwijs / Voortgezet Onderwijs / MBO / HBO / WO / anders*
5. Werkstatus: *fulltime / parttime / werkloos / arbeidsongeschikt / student / huisman/-vrouw / gepensioneerd*
6. Aantal kinderen + leeftijd kinderen:.....
7. Nationaliteit:.....
8. Bent u religieus? *Ja / Nee. Zo ja, welke? .....*
9. Heeft u weleens van de pedagogische civil society gehoord? *Ja / Nee*

In de pedagogische civil society staan gemeenschappelijke activiteiten van burgers rondom het grootbrengen van kinderen centraal. Belangrijk hierbij is het delen van de verantwoordelijkheid rond het opgroeien en opvoeden van kinderen en jongeren. Zowel ouders, jongeren en buurtbewoners als familieleden, leraren en sportcoaches zijn betrokken. Burgers doen dit op vrijwillige basis, vandaar dat hieronder gesproken wordt van 'vrijwillige bijdrage'.

10. Bent u bekend met de activiteiten rondom de pedagogische civil society (Fladderen, verteltas?) <i>Ja / Nee</i>					
11. Denkt u bij te dragen aan de pedagogische civil society? <i>Ja / Nee</i>					
12. Wat zijn redenen dat u bijdraagt of indien u niet bijdraagt: stel dat u zou bijdragen, waarom zou u dat dan doen?					
a. Via mijn vrijwillige bijdrage kan ik uitdragen dat ik begaan ben met mensen die het minder goed hebben dan ik	0	0	0	0	0
b. Door mijn vrijwillige bijdrage leer ik (meer) over hetgeen waar ik me voor inzet	0	0	0	0	0
c. Mijn vrijwillige bijdrage geeft mij het gevoel dat ik er toe doe, dat ik ergens belangrijk voor ben	0	0	0	0	0
d. Als ik niet lekker in mijn vel zit, helpt mijn vrijwillige bijdrage me dat te vergeten	0	0	0	0	0
e. Mijn vrijwillige bijdrage kan me ook helpen om binnen te komen op een plek waar ik betaald zou willen werken	0	0	0	0	0
f. In mijn sociale omgeving is het vanzelfsprekend om een vrijwillige bijdrage te leveren	0	0	0	0	0
g. Via mijn vrijwillige bijdrage kan ik uitdragen dat ik het belangrijk vind om andere mensen te helpen	0	0	0	0	0
h. Mijn vrijwillige bijdrage verschaft mij nieuwe inzichten	0	0	0	0	0

helemaal mee oneens
 mee oneens
 neutraal
 mee eens
 helemaal mee eens

	helemaal mee oneens	mee oneens	neutraal	mee eens	helemaal mee eens
i. Mijn vrijwillige bijdrage is goed voor het beeld dat ik van mijzelf heb, voor mijn eigenwaarde	0	0	0	0	0
j. Mijn vrijwillige bijdrage geeft mij inzichten die ervoor zorgen dat ik beter kan omgaan met mijn persoonlijke problemen	0	0	0	0	0
k. Mijn vrijwillige bijdrage helpt mij ook vooruit in mijn betaalde baan/carrière	0	0	0	0	0
l. Iedereen moet ten minste één keer in zijn leven een vrijwillige bijdrage leveren	0	0	0	0	0
m. Mij vrijwillig inzetten is een manier om mijn vrije tijd op een leuke manier in te vullen	0	0	0	0	0
n. Via mijn vrijwillige bijdrage kan ik uitdragen dat ik meeleeft met mensen die hulp nodig hebben	0	0	0	0	0
o. Via mijn vrijwillige bijdrage leer ik nieuwe dingen op een praktische wijze	0	0	0	0	0
p. Mijn vrijwillige bijdrage zorgt ervoor dat ik mij goed voel over mezelf	0	0	0	0	0
q. Mijn vrijwillige bijdrage is een prettige afleiding van mijn eigen problemen	0	0	0	0	0
r. Mijn vrijwillige bijdrage staat goed op mijn cv	0	0	0	0	0
s. Mijn partner levert een vrijwillige bijdrage	0	0	0	0	0
t. Het leveren van een vrijwillige bijdrage vind ik leuk	0	0	0	0	0

13. Indien u geen vrijwillige bijdrage levert, wat weerhoudt u ervan bij te dragen? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

- Geen tijd
- Het lijkt me niet leuk
- Het is niet gebruikelijk in mijn cultuur
- Ik weet niet wat ik kan doen binnen de pedagogische civil society
- Ik bemoei me liever niet met andermans kinderen
- Anders, ...

14. Heeft u suggesties voor de gemeente Houten om de pedagogische civil society te verbeteren?

.....

.....

.....

15. Als u uw motivatie een rapportcijfer zou willen geven, wat zou het dan zijn?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

16. Waarom geeft u dit cijfer? .....

.....

Bijlage 2

Tabel 1.

Motieven voor vrijwilligers werk.

Zelfbevestiging

- Mijn vrijwillige bijdrage geeft mij het gevoel dat ik er toe doe, dat ik ergens belangrijk voor ben
- Mijn vrijwillige bijdrage is goed voor het beeld dat ik van mijzelf heb, voor mijn eigenwaarde
- Mijn vrijwillige bijdrage zorgt ervoor dat ik me goed voel over mezelf
- Als ik niet lekker in mijn vel zit, helpt mijn vrijwillige bijdrage me dat te vergeten
- Mijn vrijwillige bijdrage geeft mij inzichten die ervoor zorgen dat ik beter kan omgaan met mijn eigen persoonlijke problemen
- Mijn vrijwillige bijdrage is een prettige afleiding van mijn eigen problemen

---

Waarden

- Via mijn vrijwillige bijdrage kan ik uitdragen dat ik begaan ben met mensen die het minder goed hebben dan ik
- Via mijn vrijwillige bijdrage kan ik uitdragen dat ik het belangrijk vind om andere mensen te helpen
- Via mijn vrijwillige bijdrage kan ik uitdragen dat ik meeleef met mensen die hulp nodig hebben

---

Carrière

- Mijn vrijwillige bijdrage kan me ook helpen om binnen te komen op een plek waar ik betaald zou willen werken
- Mijn vrijwillige bijdrage helpt mij ook vooruit in mijn betaalde baan/carrière
- Mijn vrijwillige bijdrage staat goed op mijn CV

Sociaal wenselijk

- In mijn sociale omgeving is het vanzelfsprekend om een vrijwillige bijdrage te leveren
- Iedereen moet ten minste één keer in zijn leven een vrijwillige bijdrage leveren
- Mijn partner levert een vrijwillige bijdrage

Plezier¹

- Het leveren van een vrijwillige bijdrage vind ik leuk
- Mij vrijwillig inzetten is een manier om mijn vrije tijd op een leuke manier in te vullen

---

¹= het pleziermotief komt niet als eenduidige factor uit de factoranalyse naar voren, deze is echter wel meegenomen in het onderzoek.